

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Bizottsági felügyelet alatt szerkesztik:

TIMÁR KÁROLY és SZABÓ SÁMUEL.

Az előfizetési díjak
bérmentesen
a gazdasági egylet titkári
hivatalához,
a lapot illető küldemények
a szerkesztőséghez
(Kulmonstorutca 57 sz.)
czimzendők.

MEGJELEN
minden hónap közepén
és végén
legalább 1 iven.

Előfizetési díj:
1870 egész évre:
Egyleti tagoknak 1 fr. —
Nem tagoknak . 2 „ —

Felügyelő bizottság: **Paget János** elnök; **Berde Áron**, **b. Huszár Sándor**, **Kócsi Károly**, **Kodolányi Antal**, **Mina János**, **Nagy Ferencz**, **Szentgyörgyi József.**

Borászati közlemények.

VI.

Folytatás és vége. *)

A Chasselas-k inkább szín és alak mint ízökre nézve különböznek egymástól.

A Chasselas Napoleon, igen szép nagy, de talán legkevésbé édes. — A Chasselas rouge, — piros Chasselas — sötét piros színű, szép és nagy gerezdű s bogyóju. A Chasselas d' Espagne, édesebb, világosabb színű és kisebb bogyóju mint az előbbi. — Legtermékenyebb minden Chasselas-k közt a Chasselas rose Royal. — Láttam egy termő ágon 6 szép gerezdet, és egy tőn többet 80-nál, — Redélyes művelésnél ez nem sok, mert termett már egy tő 1000 gerezd Chasselas doré-t is, de nem ismerék más oly asztali szőlőfajt, mely ekkora termést mutatna fel. — A Marguerite szőlő igen becsülendő, mert már augusztus végén egészen érett, s e mellett szép és jó. — Az Uva regina e későn érő, s ekkor is csak közép jóságú, de szépsége mellett nem maradhat ki asztali szőlő gyűjteményünkben, — téli tartásra is igen alkalmas. — A Malaga Balog Pál — az Uvareginachez hasonló minőségű s méltán helyet érdemel az erdélyi szőlő gyűjteményekben, mert itt nyert elterjedést, s csak itt feltalálható. — Ennek magvát Balog Pál Amérikából hozta, — hol történetesen igen szép Malaga szőlőt evett — s Hadadon ültette el, melyből szorgalmas művelés mellett ezen új szőlőfajt állította elő, ezért van róla elnevezve.

A Diamant szőlő, színe, jóságú és szépségeért becsülendő. — A Frankenthal-i, az egye-

düli fekete szőlő, melyet Franciaországban természetnek. — Ez a fekete Hamburginak — melyek különösen Angliában üvegházakban természetnek, — egyik válfaja, s igen alkalmas ilyen művelésre. — Színe és szépsége mellett nem megvetendő, de ízlésem szerint — megkell vallanom — a két, alább említendő erdélyi szőlőfajok sokkal becsesebbek mint amaz, s ha fekete szőlőt akar valaki termelni, a mi Boglárunkat épen úgy ajánlhatom. A Bakator, ha hazájában — Tasnádon — ízleljük, igen jeles és sem iz, sem cukor tartalom tekintetében nem áll hátrább valamenynyi asztali szőlő fajnál, de mentől távolabb termeltetik eredeti hazájától — Tasnád-tól, annál kevésbé bir jeles sajátágaival, anynyira, hogy én — engedjenek meg az illető szőlős gazda társak — még az érmellékit sem tartom, akár mint csemege, akár mint borszőllőt a tasnádival összehasonlíthatónak. — Hiánya e szőlő fajnak, hogy virágját mindenütt igen könnyen hullatja. — A Kővér szőlő, általánosan ismeretes és kedvelt. Bogyói nagyok, édesek, ropogósak és nem későn érik. — A mint tudom erdélyi faj, s méltán becsülik nagyra, — de könnyen rothad; ha érés idején többecske eső éri, a szép kővér szőlő oda van. — A Muskotály fajok közül a Muscat Croquant-t lehet lejobbnak mondani. — Nagy édes s ropogós bogyói erős, de igen kellemes zamatuak. — A „Passa tutti“ vagy Chasselas musqué blanc, úgy látszik, hogy — mint némelyek állítják — csakugyan Chasselas s ebben a Chasselas kitűnő sajátásai szelid és kellemes zamattal egyesülnek. — A Muscat d' Alexandrie és Muscat Bergamo-t kétségen kívül legzamatatosabbak, de előttem épen ezért kevésbé becsesek. — A többi muskotály fajok

*) Elejét lásd a 6-ik számban.

valamenynyien különböznek egymástól, de ezt szavakban kifejezni lehetetlen, azonban minden gyakorlott izlésű fel tudja ismerni bennök a különbséget. — A Catawba és Isabella az amerikai fajokhoz tartoznak, s ámbár kellemetlen ízűeknek tartom, igen sokan szeretik, ezért beillenek az asztali szőlőfaj gyűjteménybe.

Az asztali szőlőfajok mivélés módját illetőleg, igen ajánlom a drótra mivélést, oly móddal, hogy a fa-sorok éppen úgy, mint az egyes szőlőtövek egymástól 4 lábba ültetessenek. A közönséges borfajoknál három láb távolság is elég, de az asztali fajok sorai közt több helyet kell hagyni, hogy a talaj a nap hevétől könnyebben és jobban át melegedve a gerezdek a lég szabad behatása mellett teljesebben és szebben fejlődhessenek, s korábban érhessenek meg. Soha sem szabad feledni, hogy a szépség a csemege szőlőfajok nélkülözhetetlen kelleke — sine qua non-ja.

Az alsó drót, mert két sort kell alkalmazni, legalább másfél láb magasan álljon a föld felett, mert különben a nagyobb gerezdek a földig nyulnak le, besárosodnak, s meg kell mosni evés előtt; pedig a csemege szőlőt soha sem szabad megmosni, mert ez által elveszti hamvasságát, ékességét, midőn kellő diszben kellene asztalra tétetnie. Ha zamat és alakra nézve tökéletes szőlőt akarunk termelni, sok gerezdet egy töven ne hagyjunk; részéről semmi esetben nem ajánlok többet harmincnál, némely fajoknál pedig legfennebb tizet. A télire megtartandókat, különösen azon fajokat, melyeknek hajuk vékony, nem kell túlérett és nedves állapotban szedni.

Az előbbieken csak úgy szólottam a csemege szőlőfajokról, mint a házi szükségletre természetdőről; azonban a csemege szőlő igen nevezetes kereskedési cikk is egyszersmind, s nagyon hihető, hogy ezen iparág tőlünk különösen Lengyel- és Muszkaország felé széles kiterjedést fog nyerni.

Mi hasznuk lehet az erdélyi szőlőtermelőknek e kereskedésből? azt hiszem igen szép, de csakugyan azon feltétel mellett, melyet a borokra nézve kimondtam, t. i. ha csak kitünően jeles árut termelünk, mely a nagy szállítási költséget könnyebben hordozhatja. A korán érő szőlőfajokat illetőleg, a királyhágón tuli résszel soha sem versenyezhetünk; bizonyosan onnan fognak mindig az első szállitmányok tétetni, de azt hiszem, hogy szépség, zamatosság és cukor tartalom tekintetéből, bár melyik szőlőtermelő ország által sem fogunk háttérbe szoríttatni; a kitünő jószágú áru pedig mindig akad vevőre. A vasút jó alkalmat fog nyújtani a szőlő biztos- és gyors szállításá-

ra. Azt hinné az ember, hogy a szőlő hosszas szállítás alatt vesz becséből, vagy hogy csak igen gondos csomagolás által lehet annak összeroncsolódását kikerülni, de a mint tudom a szállítás igen biztos, s az elrakás egyszerű, t. i. a gerezdeket — a nélkül, hogy papirosba, vagy szénába bonyolítók — kosarakba rakjuk ügyelve arra, hogy egymás mellé tömötten essenek, azután a kosarat többször megrázogatjuk, hogy a bele rakott gerezdek ugyszolva egy tömeggé álljanak össze, ekkor azután lezárjuk. Reményilem lesz közölünk valamelyiknek módja a jövő nyár folytán ezen útra-készítési módot tanulmányozni, s az „Erdélyi Gazdá”ban közölni is fogja.

A míg vagyonosabb gazdatársaink kísérletek folytán biztos utat nem mutatnak, nem volna tanácsos kisebb gazdáinknak csemege-szőlőfajok termesztése tekintetéből nagyobb kiadásokat tenni, de azt hiszem, hogy ha az megtörténik, nincs termelési cikk, mely éppen kisebb, de munkás és szorgalmas birtokosainak nagyobb és biztosabb jövedelmet nyújtana, mint a csemege szőlő termelés és szállítás; mert ezek legkönnyebben üzhetik a kerti mivélést; teményeiket azonnal és jó árban adhatják el, s nem lesznek kényszerítve bort készíteni szőlőjükből, s ezt olcsó áron adni el, vagy addig tartani, míg talán rossz kezelés mellett eczet lesz belőle.

Mely szőlőfajok legalkalmasabbak a nagyban való kereskedésre? a jövő határozza meg. Én ugyan ki tudnám jelölni azokat, melyek a szállítást legjobban állják ki, s meg tudnám mondani, hogy melyek lesznek tartósabbak s kedveltebbek, de teljesen biztos tapasztalataim nem lévén, miután az okoskodásokról és gyanításokról — ha szinte én volnék is szerzőjük — igen keveset tartok: ezuttal mellőzöm. Igérve: hogy ha biztos adatokhoz jutok, igen örömet fogom közölni; kérve egyszersmind gazdatársaimat, hogy ők is sziveskedjenek tapasztalataikat, mindnyájunk hasznára, e lapokban tudatni: mert ez által igen sok fáradságot és költséget kimélünk meg.

Paget János.

Még egyszer a phylloxera.

Az „Erdélyi Gazda” 1. és 2. számaiban a szőlő-gyökerésről közzétett ismertetésemet következő szavakkal zártam volt be: „Részéről az új szőlőbetegség jelen állásában a venyigehozatást Dél-Franciaországból nem tartom tanácsosnak”.

Miként gazdasági egyletünk jegyzőkönyvének 2. pontja alatt láthatják olvasóink: közelebről a magyar földmivélési miniszterium egy 3 negyedrélt lapnyi kis német nyomtatványt, mely 1869 deczember

végéről Erfurtból van keltezve, küldött szét; írója, F. C. Heinemann, a német kertész-egyletek társulatának elnöke, (Präsident der Vereinigung deutscher Gartenbau-Vereine, etc.) Közbevetőleg legyen mondva: Heinemann egyszersmind kertbirtokos s növény- és magkereskedő Erfurtban, kivel magam is pár év óta üzleti összeköttetésben állok, s kinek mindennemű küldeményeit annyira jóminőségűeknek tapasztaltam, hogy bárkinek bátran merem ajánlani.

A szóbanforgó lapok első felében le vannak írva a gyökerésznek, általunk már ismert, dél-franciaországi pusztításai; aztán elmondja Heinemann: miként ismerkedett ő meg a szőlőgyökerészszel? mely nála eredeti francia venyigékről kezdett volt elszaporodni; végül óvszert ajánl a phylloxera ellen. A két utóbbi szakasz egy részét, régebbi közleményem kiegészítéséül, az alábbirtakban közlöm:

— Tengertúlra szállítás végett 1868 végén egy csomag legjobb borfaj-szöllőtöt hozattam — írja H. — Franciaországból ősszel, a tavaszi szétküldés idejéig, földbe temettem néhány legujabb angol szőlőfaj mellé; januárban az angol fajokról vesszőket szedtem, mesterséges szaporítás végett. A tenyészházban rendszeren minden szem meg szokott gyökerezni, de ezuttal a rügyek nagyon gyengén hajtottak s nemsokára mind elpusztultak; a valódi okra akkor jöttem rá, mikor tavasszal az anyatók sem akartak megindulni. Megvizsgáltam gyökereiket s nagyítóüveggel nézve: penész és levelész-bőrből álló szürkés csíkokat találtam rajtuk. A szomszédban telelt, hibátlanoknak tetsző francia venyigéket, gondosan csomagolva, rendeltetésük helyére küldöttem, de ősszel a megrendelő értesített, hogy a küldött vesszők silányul hajtottak s mind elszáradtak. Semmi kétség, hogy angol tőkéimet a francia venyigékről átszállott phylloxera pusztította el. Jelen tapasztalatom közzétételével figyelmeztetni kívántam kertésztársaimat, a szőlőbirtokosokat, sőt a hatóságokat is: vigyázzanak a Dél-Franciaországból hozatott szőlőtőkre, nehogy a baj saját vidékekre is átszarmazzék.

— Az óvszert illetőleg H. ezeket mondja: Mindennemű levelész ellen legalkalmasabb csalhatatlan ellenszer a dohány. Elégítsen a gazda szőlőtrágyája közé dohányport, hulladékot, apróra vagdalt dohányszárat; ebből tegyen közvetlenül a tőke tövére egy adagot s fedje be földdel. A szőlőfa rostos, barázdált kérge annyi csővizet vezet le gyökeréhez, a mennyit a többi bokrok alig; így történik, hogy a venyigéken végig s a dohányos trágyán átszivárgó nedv a nikotint, — azon keserű növényi lugot, mely a pipaszár nedvén, szivarsutkáik végein szokott leginkább

érzeni, — feloszlatja, levezeti a gyökerekhez s ott a phylloxerát ivadékostól együtt elpusztítja.

— Gyanus vidékről érkezett venyigéket dohányluggal megöntözött földbe kell egy időre betemetni.

Virágházakban a levelészek elhatalmasodása ellen dohányozni, sőt időnként jó erős dohánynyal füstölni szoktak. Hasonlólag többször olvastam kertészeti könyveimben, hogy a hamuféregre dohányport kell hinteni, vagy gyengé szappanos vízzel lemosni s ezen szereket többször sikerrel is használtam; de alkalmatlan, sok bajjal jár.

Most azt írja H. hogy

— verőfényes helyen fekvő barack-, szilva-stb fáit, melyeket éveinként el szokott lepni a hamuféreg, biztosan és könnyű szerrel megóvja, ha ősszel a tövük körül fekvő föld közé néhány font dohányport elegyít.

Ezt a tudósítást gazdáink, kertészeink, kiket a szőlőgyökerész aggasztott s a levelész ezerféle kiadásban annyit kinzott: bizonyára örömmel fogadják. Csak egy kis pipakorom, vagy dohány-roncsalék kell a virágcserepekbe s a gyöngéd kezektől ápolt rózsá, verbena, muszkáta stb. nem lesz többé hamuférges...

Szabó S.

Szerény kérelem a gyümölcsfát ültetőkhoz.

A nagy szárazság után, mely hazánkat néhány év óta sujtotta, jól teleshivhatta magát e tél folytán téli nedveséggel s az uralgott nagy fagyok által jól elkészülhetett a föld arra, hogy tavaszi faültetésünk sikerében bizhassunk. Hiszem is, hogy honfitársaink fölhasználják e jó reménnyel kecsegtető előjeleket és sokan fognak e tavasz folytán fát ültetni.

Kár is volna e jó alkalmat elszalasztani, midőn remélünk lehet, hogy ez évben még azok is, a kik a faültetéshez az előbbeni évek mostohaasága folytán kedvüket veszítették, ki lesznek elégitve ültetésük eredményével.

Egy szerény kérést vagyok bátor kockázatni mindazon honfitársaimhoz, kik e tavasz folytán nemes gyümölcsfát ültetnek vagy ültettek; különösen pedig azokhoz, kik jó hiteli faiskolákból szereztek be csemetéiket.

E kérés abból áll: hogy elültetett fácskáik fajnevét hazai gyümölcsészetünk érdekében ne sajnálják maguknak maradandólag följegyezni.

Hiszem én, hogy, a ki maga nem gyümölcsész, ki a gyümölcsfajokat tudományos szempontból tanulmányozza: hanem csak gyümölcskedvelő, a ki a gyümölcsfát csak gyümölcszi izlelhetése végett szereti, nagyon keveset törődik a gyümölcs nevével s teljesen ki van elégitve, ha fája ízlésének megfelelő gyümölcsöket hozand; de hazafiúi kötelességünk oda törekedni, hogy édes hazánk a múlt Nyugot mellett ugy a gyümölcsstenyésztésben, mint a gyümölcsészetben, (Pomologia) hátra ne maradjon örökké.

Hazai gyümölcsészetünk fölvirágzására elkerülhetlenül szükséges volna, hogy gyümölcsünket valódi gyümölcsészeti nevükön minél többen tudjuk megnevezni.

Ezt pedig könnyen elérhetnők, ha gyümölcsfáink nevét elültetésük után, mielőtt még a jegyfácskákról az idő le nem mosta az írást, egy becsesebb könyvünk táblájára, (pl. biblia, corpus juris stb.) vagy egy szekrényünk vagy ládánk belső oldalára ragasztandó papírlapra följegyezni azon sorban, a melyben a fák állóhelyökön következnek, el nem mulasztanók.

Mihelyt fácskáink közül egyik-másik bemutatja első gyümölcsseit, előkeresve jegyzékünket, könnyen megtudhatjuk: hogy mi nevet visel a gyümölcsöző fa? Kétszeri, háromszori termés után újra, meg újra ismétlődvén előtünk ugyanazon név, utóvégre annyira ismeretesekek leendünk mind magunk, mind környezetünk, fácskánk valódi nevével, hogy akár sohase nézzünk többé jegyzékünkbe végette.

Sokan vannak, kik óhajtják gyümölcsfáik nevét tudni s e végett megelégszenek azon elővigyázattal, hogy jegyfácskáikról nem hagyják lekopni, hanem időnként megújítják az írást, és azt hiszik, hogy evvel már mindent megtettek. Csalatkoznak! A jegyfácskák, ha spárgával voltak a fára akasztva, miután a spárga egy pár év alatt az idő viszontagságai folytán el szokott mállani, lehullanak és elvesznek vagy a többi fákról lehullottakkal összekeverednek. Gyakran a lelkiismeretlen napszámosok még a sodronnyal felkötött jegyeket is lekobozzák vagy felcserélgetik. Saját tapasztalásomból tudom ezt. Én is fáimon szoktam hagyni a jegyeket egy ideig: de evvel sohasem elégedtem meg. Egy e czélra használt könyvemben körülmenyesen le szoktam írni fáim fekvését, sőt az egész területről, melyet fáim elfoglalnak, térképet készítettem magamnak, melyen minden egyes fának meg van jelölve a helye a négy világtáj szerint. Tölem tehát bizvást lehullhatnak a jegyek; elcsereberélhetik a napszámosok, a mint nekik tetszik: de engemet sem ez, sem az nem fog tévedésbe vagy zavarba hozni. Így kellene tennünk mindnyájunknak; s hiszem, hogy ha így tennénk, el lehetne kerülni azon bosszantó körülményt, hogy egy és ugyanazon gyümölcsfajt tizféle néven is neveznek hazánkban.

Vannak, kik sokat adnak arra, hogy gyümölcsök nevét ismerjék; meg is tesznek e részben mindent, a mit jónak látnak; de, — maguk nem lévén gyümölcsészek — elégnék tartják, ha azt tudják egyik-másik gyümölcsfajukról, hogy: ez calville, ez reinette, ez vajoncz, ez bergamotte stb. evvel azonban még korántsem dicsekedhetnek, hogy már tudják gyümölcsfájok nevét; mert az ily elnevezések az almák és körtvék egy-egy egész családjára illelenek s nem egyes gyümölcsökre.

A gyümölcsfajok ugyanis bizonyos családokba vannak sorozva, mely családok mindenikébe száz, meg száz másféle néven nevezett gyümölcsök tartoznak, melyek, ha bár mind magukon hordják is a család jellegét, egymástól jól megkülönböztethető tulajdonságokkal bírnak.

Többen lehetnek e lapok t. olvasói közül, kik a „Kertészgazda“ 1869 évi 6-ik számát, hol az almár-félék (körtvék, almák) rendszere le van írva, nem olvasták. Ezek kedvéért ide jegyzem mind az almák, mind a körtvék ter-

mészetes családait, úgy, a mint azokat mi magyarokul közönségesen nevezni szoktuk, s jelesebb gyümölcsészeti írók műveiben megnevezve előfordulnak, és zárjel között mindenik család után német és francia elnevezését is utána jegyzem.

Az almák természetes családai:

- I. Kalvil almák. (Calvillen; calvilles).
- II. Csörgő almák. (Schlotteräpfel; cliquets).
- III. Aranka almák. (Gülderlinge; calvilles batârdes).
- IV. Rózsá almák. (Rosenäpfel; pommes roses).
- V. Galambka almák. (Taubenäpfel; pigeons).
- VI. Rambour, vagy fontos almák. (Pfundäpfel; rambours).
- VII. Rambour, vagy fontos reinettek. (Rambourreinetten; canadas).
- VIII. Egyszínű, vagy viasz-reinettek (Wachsreinetten; reinettes blanches).
- IX. Borsdorfi, vagy korcs-reinettek (Borsdorferreinetten; reinettes batârdes).
- X. Piros reinettek (Rothe Reinetten; reinettes rouges).
- XI. Kormos, vagy szürke reinettek. (Graue Reinetten; reinettes grises).
- XII. Arany reinettek. (Gold-Reinetten; reinettes d'orées).
- XIII. Csikos almák. (Streiflinge; pommes rayées).
- XIV. Csúcsos almák. (Spitzäpfel; pommes aiguës).
- XV. Pogácsa, vagy tányér-almák. (Plattäpfel; pommes plâtes).

A körtvék természetes családai:

- I. Vajonczok. (Butterbirnen; beurrées).
- II. Félvajonczok. (Halbutterbirnen; mi-beurrées).
- III. Bergamot-körtvék. (Bergamotten; bergamottes).
- IV. Félbergamotok. (Halbbergamotten; mi-bergamottes).
- V. Hosszuzöld körtvék. (Grüne Langbirnen; vertes longues).
- VI. Kobak-körtvék. (Flaschenbirnen; Calebasses).
- VII. Kálmán-körtvék. (Apothekerbirnen; bon-Chrétiens).
- VIII. Russellet- vagy pirókkörtvék. (Russelletten; roussettes).
- IX. Muskotály-körtvék. (Muscatellerbirnen; muscats, v. musquées).
- X. Háj-körtvék. (Schmalzbirnen; assez-bons).
- XI. Szegfű-körtvék. (Gewürzbirnen; aromatiques).
- XII. Hosszas roppanó-körtvék. (Längliche Kochbirnen; cassantes allongées).
- XIII. Gömbölyded roppanó-körtvék. (Rundliche Kochbirnen; cassantes arrondies).
- XIV. Hosszas bor-körtvék. (Längliche Weinbirnen; poires au vin allongées).
- XV. Gömbölyű bor-körtvék. (Rundliche Weinbirnen; poires au vin arrondies).

E család-nevek ismerete, mint mondám, még koránt sem elégséges arra, hogy elmondhassuk, miszerint nevérol ismerjük gyümölcsünket; mert minden egyes gyümölcsnek, bár melyikbe tartozzék is az itt leirt családok közül, saját neve van.

A gyümölcsnevek ismeretének egykor igen nagy hasznát veendjük, ha majd arról lesz szó, hogy a különféle gyümölcsfajokat, melyek a hazában szerte előfordulnak, gyümölcseik minősége, s fájuknak a különböző talajokban tenyésztése és termékenysége szerint össze kell irnunk. Ennek pedig előbb-utóbb meg kell történnie, ha azt akarjuk, hogy hazánkban a gyümölcstenyésztés és gyümölcstenyésztés fölvirágozzék. Addig ugyanis míg ez meg nem történt, általános elterjesztésre érdemes gyümölcsfajokról hiányban beszélünk; jó lélekkel ilyeneket honfitársainknak nem is ajánlhatunk; mert a mely fajok pl. Kolozsvár környékén, az itteni talajban minden tekintetben kitűnőeknek tapasztaltattak, — kérdés, hogy más vidéken, másféle talajban szintén jelek maradnak-é? —

Igen kevés az oly gyümölcsfajok száma, melyek talajban nem válogatnak: míg igen sok faj van olyan, melyek egyik fajta talajban rendkívül buján nőnek, igen termékenyek, s gyümölcseiket is felséges tulajdonaikban fejtik ki; míg másféle talajban csak nyomorognak, keveset teremnek, s gyümölcseik is hitványok és izetlenek.

Minél többen ismerjük a gyümölcsfajokat gyümölcstenyésztési és nem önkényesen elkeresztelt vagy helyi elevezésük szerint; minél több féle talajban, s minél többen teendünk azokkal kísérletet: annál inkább remélhetjük, hogy a főnebb említett, s gyümölcstenyésztésünk felvirágzására nélkülözhetlenül szükséges összeírást elkészíthetendjük.

A hazájok javát szívőkön hordó egyesek is sok anyagot gyűjthetnének a kérdésben forgó összeíráshoz, ha gyümölcseik valódi nevét nem sajnálnák maguknak megjegyezni és eltanulni: de legtöbbet segíthetne e részben az, ha minden megyének egy-egy kísérleti kerte volna, hol a világ legjelesebb gyümölcsei hiteles gyümölcstenyésztéstől beszerezve és lelkiismeretes gonddal megőrizve volnának, és honnan azok valódi nevek alatt részint oltványokban, részint oltóvesszőkben osztatnának ki az illető megye községei vagy egyes birtokosai számára, hogy e részben a fát ültetni akaró gyümölcskedvelő vagy a gyümölcsfajokat tanulmányozni akaró gyümölcstenyésztés ne lenne kénytelen drága pénzért külföldiek kezére szorulni vagy nem eléggé hiteles faiskolákból szerezni be szükségletét.

Sokszor nem szándékosan, hanem ártatlan tévedésből, sokszor talán szándékosan is rászedetünk az innen is, onnan is összegyűjtögetett gyümölcsfajaink nevét illetőleg. Évek múlva vesszük csak észre, hogy csalatkozunk, de ekkor is csak azon esetben, ha a gyümölcstenyésztést tanulmányunk tárgyává tettük, vagy, ha csalódásunkra tapasztalt gyümölcstenyésztés által figyelmeztetünk.

Addig is tehát, míg a boldog ohajtások honába tartozó megyei kísérleti kertek életbe lépnek, igyekezzünk legalább hiteles helyekről beszerezni gyümölcsfajainkat, hogy bizonyosak legyünk benne, miszerint azon név alatt, mely fácskánkra a faiskolában rátűzetett, valóban azon gyümölcstenyésztést és nem egyébfelét kaptunk. Hinni szerettem, hogy az erdélyi gazdasági egyesület gyümölcstelepe is egyike lesz ily hiteles helyeknek. A ki nem innét szerzte volna be gyümölcstenyésztését vagy azok fajnevet bármi oknál fogva elfeledte, vagy az azokról készített jegyzékét elvesztette volna, rendeljen magának ojtó vesszőket újból, — egy-egy fajról többet is, — és névtelen fáit, ha azok még fiatalok, ojtassa át koronájukban. Vagy ojtassa át, ha nem is

az egész fát, legalább annak egy-két erőteljes hajtását: így is biztosan hozzá jut a gyümölcstenyésztés ismeretéhez és pedig rövid idő alatt; mert az így át ojtott fa 2—3 év alatt okvetlenül bemutatandja termését.

A ki gyümölcstenyésztést ültet, már ezen tettével is bebizonyítja, hogy nem tartozik azon önzők közé, a kik csak önmagukról gondoskodnak; a ki fát ültet, örökséget akar hátrahagyni utódainak és így a jövő ivadékok hasznára is dolgozik: miért ne tenné meg, hogy munkájának ne csak ő és környezete, hanem a haza is hasznát vehesse? miért ne tanulhatná meg mind maga, mind hozzátartozói, hogy legalább ama néhány gyümölcstenyésztés, melynek birtokába jutott, hogyan neveztetik?

Csekélységnek látszik bár, de hazai gyümölcstenyésztésünkre nézve fontos a kérelem, melyet itt gyümölcstenyésztést honfitársaimhoz intéztem. Szabadjon remélnem, hogy szavaim nem lesznek a pusztában kiáltó szavai.

Bereczki Máté.

Gazdasági gépek.

A mai gazdaságok legnagyobb hátráltatója az általános munkáshiány. E baj országszerte mutatkozik; kis és nagy birtokos, bérlők vagy a gazdaság bármely ágával foglalkozók beszélgetésében leggyakrabban ismétlődik: hogy „nem kapunk cselédet; nincs napszámos; sok a napidíj; ily drága munkáltatás mellett jövedelmező gazdaságot nem folytathatunk, mert drága és még sem idejében teljesített munka, a munkaadók zsebet kétszeresen terheli“.

A munkáshiány bár általános baj, mindamellett gyakran helyi viszonyokhoz kötött. Nem szándokom e baj előidéző okait kutatni, hanem inkább megszüntetésére vagyis kevesbitésére ajánlom a gazdasági gépek használatát.

A gazdaság és földmivelés jelen állásponjtján, mostoha kereskedelmi, kedvezőtlen forgalmi és közlekedési viszonyaink, továbbá drága mívelési mód: szükségessé teszi a gazdasági gépek behozatalát, mert csak ezek célszerű alkalmazása által gyorsíttatik a munka, kevesbedik költségünk, s a mi a fő: munkánkat kellő időben végezhettük, nem pedig akkor, mikor az elbizakodott munkás hetyke követeléseinek eleget téve, csak elhamarkodott, rossz s mégis tulságosan fizetett munkát végezhetünk. Vannak jó munkásaink is, (de kevesen), kik az előbb mondottakat ne vegyék magukra; részemről tisztelem és becsülöm a lelkiismeretes munkást, de szeretem a gépet is, mert a munkás akkor jó dolgozni, mikor neki tetszik, gépem pedig akkor jár, mikor én akarom.

A gazdasági gépek nagy részben helyettesítik a kézi erőt, gyorsítják a munkát és a vetőgépekkel tetemes mennyiségű vetőmagot kimélünk meg. Lássuk először is:

A v e t ő g é p e t. Nélkülözhetlen eszköz jól rendezett gazdaságban.

Ha a különféle rendszeren alapuló és szerkesztett vetőgépeket szemügyre vesszük, bizonyosan a Garret-féle sorvetőnek adunk elsőséget; az azon levő kanálrendszerhez alkalmazott levezető csövek nem csak biztosítják a vetőmag egyenlő hullását, de a mélység, sorok távolsága és vetőmag mennyiség tökéletesen szabályozható, úgy, hogy minden szem, mely csirázó tehetséggel bír, kikelhet, s így

mindenféle szalmás-gabonánál, ha géppel vetjük, vetőmag-megtakarítás a fő előny.

Kézzel vetésnél a legjobb vetőember sem képes úgy vetni, hogy a mag az egész területen egyenlően legyen elszórva. Alászántásnál a vetőmag egy része mélyen, más része pedig alig takartatik be, s így vetésünk nem kelhet egyenlően; fogasolásnál a mag 15—20 %-ka alig kap takarót, tehát vagy kiszárad, vagy madarak felszedik, rovarok elpusztítják. A vetőgép minden szemet kívánt és egyenlő mélységre hullat, tehát minden szem hiány nélkül kikelhet: ebből holdanként 1—1½ véka vetőmag-mennyiség megtakarítás származik. Ha a gép húzásához négy jármos ökör és vezetéséhez 3 egyén (egy ökorhajtó, egy gépkormányzó és egy fiu, ki a csövekre ügyel) szükségeltetik, kik naponta, középszámítással, elvetnek 6—7 holdat: 10½ véka megtakarítást eszközölnek, a nélkül, hogy földünket vetőmag tekintetében megcsalják. Azt hiszem, hogy a szalmás-gabonák géppel vetésének czélszerűségét e néhány sor is elegendőképp kitünteti.

Mint minden jónak, úgy a vetőgépeknek is sok az ellensége; felhozzák ellene: hogy ha géppel akarok vetni, földemet jobban kell mivelnem és vetésre elkészítenem, továbbá a gép előmozdítja a gazosodást. Mindkét állítás ellenmondás és álokoskodáson alapszik. A jobb mivelés talán csak nem fogja előmozdítani a gazosodást? vagy rossz miveléshez vagyunk szokva és azért nem szeretjük a gépet? Ha rosszul miveljük földünket, nem fog az egyebet teremni gaznál, ha kézzel, ha géppel vetünk. A vetésnél nem az a lényeges, hogy a mag mikép jut a földbe, hanem mily körülmények közé és micsoda földbe juttatjuk.

Az, hogy lassabban foly a vetés, mint egyszerű kézzel vetésnél: tagadhatatlan; továbbá, hogy lágy időben vetni nem lehet: az is bizonyos, de ha tekintetbe vesszük a naponta történő 8—10 véka mag-megtakarítást: bizonyára érdemes néhány száz forint tökélet egy ily gép beszerzésére fordítani.

A vetőgép nagy haszna a kapás-növényeknél főképp ott tűnik ki, hol a tavaszi és nyári munkások, kik a szükséges kapálásokat végeznék, hiányzanak. A törökbuszát, répát géppel úgy vetjük, hogy egyik sor a másiktól 18—24 hüvelyk távolságra essék, mert csak így végezhetjük a megkívántató kapálásokat.

Kapáló- és töltőekével. Ez egyszerű szerszám, mely alig érdemli a gép elnevezést, a mi munkás nélküli vidékünkön oly lényeges és nélkülözhetlen, hogy alkalmazása által az egész gazdasági szervezet és belrendezés megváltozik. Egy kapáló vagy töltőgép húzásához szükséges egy erős igásló, egy fiu, ki a lovat vezeti és egy ember, ki a gépet tartja és igazgatja. Ennyi erővel naponta 3—4 holdat meg lehet mivelni. A gép a sorok között minden gyomot kitép, a földet kívánt szerinti mélységben lazítja és gyorsan, kevés költséggel, tetszés szerinti időben végzi az elkerülhetetlen kapálásokat. A töltőgép pedig két kormány-lemezénél fogva a lazított földet kétfelé osztva, a növény tövéhez fekteti, s így tökéletesen célra vezető.

E munkáltatási módnak is igen sok az ellensége, azonban az ellene felhozottaknak sem gyakorlati, sem elméleti alapjuk nincs, tehát figyelmet sem érdemelnek.

Csészlőgép nagyobb gazdaságokban nélkülözhetetlen. Gyors munkájánál fogva, kevesebb felügyeletet kíván, mint a kézzel cséplés. Négy lőerejű géppel és nyolc emberrel egy hét alatt többet cséplünk, mint tíz csészlő egy hónap alatt. A haszon tehát kézzelfogható. Minél gyorsabban végezzük a cséplést, annál több szem megyen a magtárba, e haszon tehát csak gyorsasággal vagyis géppel érhető el. Újév után nem volna szabad asztagnak állani a lábán, pedig sok helyen az tartatik jó gazdának, kinek asztagjában még tavaszkor is háborithatlan lakhelynek örvendenek az egerek ezrei.

Kaszálógép. Mult évben az „Erdélyi Gazdában“ is közölt magyar-óvári arató- és kaszálógép-verseny e hasznos gép folytonos tökélesbedéséről s így leendő általános elterjedhetéséről tanuskodik. A kaszálógép hasznát csak az ítélni meg igazán, ki nyáron által gabonája és takarmánya lekaszálására drága pénzen sem kap munkást, s neki állíthatja gépét és levághat vele naponta 7—8 holdat. Ha már költséget kimélnünk a kaszálással, szükséges a

Gyűjtőgép is, egy ló és két emberrel naponta 10—12 holdat tisztán össze lehet gereblyélni, mi által költségünk ¼-re apasztatik.

Rétgyalu, réteink jókarban tartására nélkülözhetlen. Korán tavaszkor elsimitjuk, elosztatjuk a vakondok túrásokat, mi által nemcsak a kaszálás könnyítettik, de a széna eliszapolása is akadályozva leend.

Szeckavágó, tengeri-zurmoló, répa-apritó: mind oly gépek, melyek a kézimunkát nagyrészen helyettesítik, sőt a jelen felcsigázott napidijak mellett, örömmel és haszonnal alkalmazható bármi néven nevezendő gép, melyek részletes elősorolása ezen rövid cikk határait és célját túlhaladja.

A gazdasági gépek használata iránti ellenszenv sokaknál előítéleten, de leginkább alapos és kimerítő kipróbálás hiányán alapszik; ezek oszlatására törekedtem jelen soraimmal. Hol tökehiány az ok: azon betűvel segíteni nem lehet.

Ébner Sándor, gazdatiszt.

* * *
Meg kívánjuk jegyezni Kolozsvárt lakó, vagy itt mulató gazdatársaink számára, hogy a monostori tanintézet birtokán — tudunkra — eddigelő a Gubicz és Vidacs-féle ekékkel s a rétygaluval dolgoznak. Ezek munkáját, s időszerint rendre a többi gépeket is, a hely színén megtekinthetik; az igazgatóság minden látogatót előzékeny szíveséggel fogad.

Szerk

Takarékné disznó-hizlaló.

(Lásd a mellékelt rajzot.)

Az én egyéni véleményem szerint is, miként e lapok több ízben érintették, nekünk erdélyieknek a vasúti hálózat terjedésével hogy megélhessünk, s fáradtságunk után bármi kis anyagi gyarapodást mutathassunk fel, fő teendők a marhatenyésztés, hizlalás, és a bortermelés; ezeknek czélszerű kezelés általi gyarapítása, javítása. E kettőre támaszkodjunk; e két cél tökéletesítésére törekedjünk. Hogy ezt mentől sikeresebben tehesük: felkérem gazdáinkat, sziveskedjenek a nevezett két alap körül tett gyakorlati tapasztalataikat e lapok útján időnként közzé

tenni; ha eként közösen támogatjuk egymást, hamarabb czélt érhetünk s kipótolhatjuk azt a mit gond nélkül élt öregeink — unokáinknak biztos jövőjükkel nem sokat törődve, — elmulasztottak.

A főnnebbi nézetektől vezetettve, bátor vagyok egy még kevésbé ismeretes hizó-disznó étetöt, könnyebb elkészíthetés tekintetéből rajzban is közzététel végett, megküldeni.

Ezen disznó-hizlalónak sok előnye van:

a) A mag zár alatt lévén, abból sem sikkasztás, sem szárnyas állat által kár oly könnyen nem történhetik.

b) A hizlaló-magot a disznó, szemei előtt nem látva, ingerlődik, mohóbb étvágygyal tömi magát.

c) Nem csak anynyit eszik, a menynyi gondozójának tetszik, hanem a menynyi neki tökéletesen elégséges, és így hamarabb s kevesebb gabonával eszközöltetik a hizlalás.

A mellékelt könyvaton látható ábrák leírása a következő:

1. ábra: a disznóhizlaló homlokrajza és átmetszete, két felében két különböző állásában rajzolva; 2. ábra: hasonló alaprajz és keresztmetszet; 3. ábra: a hizlaló, szegletről nézve. A—B a garad felső szélessége 0° 3' 3"; B—C a garad rézsut magassága 0° 3' 2"; C—D a garad alja szélessége 0° 0' 6"; E—F az alap állvány oldalainak szélessége 0° 2' 6"; F—G az alap magassága 0° 1' 0"; H—J az étető lyuk legnagyobb mélysége 0° 0' 3"; K a lecsapó ajtó, mely a garadtól jövő ives vaspárányal ellátandó.

A hizlaló, egybeállítására eként történik: egy 2 láb 6 hüvelyk hosszú és széles (E—F és F—G) 1 láb magas fa alapnak épen közepében alól (C—D) hathüvelyk négyszegű, és felül (A—B) 3 láb 3 hüvelyk szélességű deszkagarad belé erősítetik; a garad felső részére ajtó, sarkokkal, zárral illesztetik, hogy a bétöltött gabona elzárathassék. A garad alsó részén épen az alapzat felett mind a négy felén egy hüvelyknyi ives lyuk vágatik, hogy csak anynyi kukoricza férjen ki, a menynyit az ezekkel öszveköttetésben az alapzatba tál gyanánt, közepén 3 hüvelyk mélységre kivéssett üregből H—J a disznó egyszerre szájába bévehet. Ezen öblös üreg a garad felől kevésbé mély, úgy hogy lejtőjén

a mag lecsuszthassék. Ezen üreget az alapba illesztett kis vas-sarkokon felfelé forduló ajtócskák K fedik bé; és hogy az ajtócskákat a disznó orrával félre ne lökhesse, az egyes felemelkedés szabályozására, ives vaspárányal látatnak el. A garadba egyszerre 1 mérő gabona fér s a lecsapó ajtó felemelését és az evést belőle, a disznó könnyen megtanulja.

Az egész étetöt le kell foglalni, hogy a disznó könnyen fel ne dönthesse.

* * *

Eddig az eredeti cikk; a szerkesztőség kérésére és kérdéseire azonban a t. cikkíró ur előzőkeny szíveséggel, még a következő adatokat küldte be:

Ezen disznóhizlalót, ez előtt 5 évvel, régebben Felsőszállás-pataki és O-Boldogfalvi, jelenleg Szacsali haszonbér-lő: Szabó Imre találta fel; Hátszegvidéken mintegy 10—15 helységben használják, nagy előnnyel.

A talpazat keményfa, a garad és többi részek lágyfa; nálunk (Déván), hol egy ácsmester napi bére 1 ft. 20 kr; 1 öl hosszú, 12 hüvelyk vastag tölgyfa ára 1 ft; egy szál 12" széles fenyődeszka 80 kr: belékerül a famunka 5 ft 80 kr, a kovácsmunka 3 ft, öszvesen 8 ft. 80 krba.

A mellékelt rajz szerint készített étetéből lehet hizlalni rendre való rábocsátás mellett, több disznót is; de lehet készíteni a garadokat, az alapelv megtartásával deszkahosszuságban, s ekkor százakra menő sertést lehet eként hizlalni.

Egy disznó kihizlalható, ily módon, közép számitással 6 hét alatt, 8 mérő törökbuzával, 120—150 fontra.

A garadot az alapba erősen be kell illeszteni; alól, kívül, nagyobb tartosság okáért, tetszés szerint meg lehet erősíteni, de ha ezen erősségek elmaradnak sem baj, mert erős támaszul szolgál a lyukfedők vasrányja, mely egy-szersmind a garadhoz és alaphoz is van illesztve.

A lyukfedők lecsapok, úgyhogy valahányszor a disznó orrát visszahuzza leesnek, s madarak és a sertés szeme elől elfedik a magot; tapasztalás szerint: így a hizók jobb étvágygyal esznek.

Kiss Albert.

T Á R S A L G Ó.

Erdélyi gazdasági egyesület.

IV.

Választmányi ülés ápril 4-én 1870.

1. A nmlgu földm. ipar- és keresk. m. k. miniszt. f. é. márcz. 15-ki 22398 sz. leiratában tudatja, hogy a bruxelles-i magyar-osztrák konzultól — kinek sikerült a legjelesebb belga leniparosok figyelmét felénk irányozni — a magyar lentermesztés és kereskedés felől egy tudakoló iratot kapott; s ennek alapján felhívja az egyesületet, hogy a biztos piac megszerzésére szükséges lentermelési adatokat egybegyűjtve, a mellékelt kérdésekre adandó válasz alakjában, némi nyers és kikészített lenmutatványokkal együtt terjessze fel. — A leirat véleményezés, s a szükséges mutatványok beszerzése végett áttétetik a magas miniszteriumnak mult évi 25031 sz. a. hason tárgyú kibocsátványa fölött véle-

ményadásra kinevezett bizottsághoz, mely e czélból még Berde Áron és Szabó Sámuel tagokkal fog megbővítettni.

2. A nmlgu földm. m. k. miniszt. megküldi a német kertészársulatok egyesületi elnöke Heinemann C. Ferencz-nek értekezését egy paizsféregnem a „phylloxera vastatrix“ által okozott, s Franciaországban újabb időben nagy kiterjedést vett szőlőbetegségről; figyelmeztetvén különösebben annak ellenszerére, a dohánylére, mely a rokon hamuféreg fajok (aphis) kiirtására is czélszerűen alkalmazható. — Köszönettel vétetvén határozatott, hogy kivonatban közöltesék az Erd. Gazdában.

3. A nmlgu földm. m. k. miniszter. a német alföldi gazdák által f. évi juniusbán Arnheimban tartandó XXIV gyűlés alkalmával juniustól—augusztusig rendezendő nemzetközi gazdasági gépkiallítás tervrajzát oly észrevétellel küldi meg, hogy a külföldi kiállítók érdekei megóvása vé-

gett a bíráló bizottmány (jury) lehetőleg nemzetközi összeállításának kieszközlésére nézve kész a kellő lépéseket megtenni; s egyuttal a programnak jelesebb hazai gép- és eszközgyárosainkkal leendő közlésére hiv fel. — Tudásul vétetvén, lapunk utján közöltetni határozottat.

4. A nmlgu földm. m. k. miniszt. tájékozás végett értesítést kér arról: miképp teleltek ki a különböző gazdasági vetések; mennyiben okozott kárt bennök, valamint a szőlők- és gyümölcsösökben a kemény tél; s kedvező időjárás mellett általán minő kilátás lehet a jelen évi termésre. — Gazdaközönségünk lapunk utján kéressék fel a mindnyájunkra nézve oly fontos és közérdekű tudósításoknak egyletünkhöz leendő szives beküldésére; megjegyztetvén, hogy ily tárgyú tudósítások az „Erd. G.“ közelebbi számaiban nagyobb számmal jelentek meg.

5. A kolozsi r. kath. iskolaszék oskolája számára oltógalyakért és gazdasági növénymagvakért járul az egylethez. — A méltánylandó kérelem előzékeny készséggel teljesítettik.

6. Olvastatik egyleti ügyvéd Tompa Károly véleményes jelentése Kulisseki János azon felhívása fölött, hogy gazd. egyletünk a működni megszűnt „erd. kölcs. jég- és tűzkármentő társulat“ iránti követelésével a közelebb alakult „magyar kölcs. biztosító bank“ biztonsági alapjához járuljon. A jelentés szerint a felhívás jogi akadályokba ütköző, a biztosító bank alapszabályaival össze nem férő, s egyletünk vagyonára nézt biztosítékot nem nyújtó intézkedést foglalván magában: bővebb felvilágosítás nélkül, az egylet részére előnyösnek és elfogadhatónak nem tartatik. — Illetékes részről jött ily értelmű nyilatkozat után — a kérdés különben is oly jelentékeny összeg körül forogván, hogy választmány tanácsosnak tartja arra nézve a közgyűlés intézkedését bevárni — az így a közgyűlés elé terjesztetni határozottat.

7. Előterjesztetik a k. monost. tanintézet és gazd. egyletünk közti viszony részletesebb körvonalozására kijelölt bizottság jelentése; — Tudásul vétetik.

8. Olvastatik a dohányügyi szakkérdések felől véleményadásra kinevezett bizottság jelentése, mely szerint nevezett bizottság a dohányügyet nemzetgazdasági, pénzügyi, kereskedelmi, mezőgazdasági sat. oldalról tárgyazó kérdések közül a mezőgazdasági jellegűeket összeállítva, azokra nevezetes dohánytermő vidékeink jelesebb gazdáinak nézetét és tapasztalatait kikérte, s a méltánylandó készséggel közölt adatok nyomán állítá össze munkálatát az erdélyi dohánytermelés kiterjedéséről, művelés módjáról, az ellenőrzés- és beváltásnál fenálló intézkedésekről, s ezekre nézve eszközözendő javításokról. — A jelentés némi módosítással elfogadtatván a m. k. pénzügyminiszt. dohányjüvedéki szakbizottságához felterjesztetni határozattik.

9. Olvastatik a Máday Izidor által szerkesztett „Populäre Anleitung zum Anbau und zur Zubereitung des Leines nach belgischem Verfahren“ czimű lentermesztési mű, s vele kapcsolatban a nmlgu föld. m. k. miniszt. által a lentermelés ügyében m. évi 25031 sz. a kibocsátott leirata fölött véleményadásra felhívott bizottság jelentése. — Az 1-ső pont alatt érintett hasontárgyu miniszteri leirattal együtt szélesebb körű bizottságnak adatik át, mely a kívánt lenmutatványok mellett, az egynemű leiratokra nézve nyújtson be véleményes jelentést.

10. A k. monostori gazd. tanintézet igazgatósága tudatja, hogy az intézet tervrajza értelmében két tantárgyból: a mennyiségben- és természettanból a félévi vizsgák ápr. 6—9-ig fognak megtartatni, s erre az egyletet meghívja. — Tudásul vétetvén a választmány tagjaihoz intézett általános felhívás mellett, különösebben Berde Áron, Szabó Sámuel és Nagy Ferencz tanárok, s egyleti tagok kéretnek nevezett vizsgákon az egylet képviselésére.

11. A békésmegyei gazd. egylet 18⁶¹ évi értesítője megküldetvén. — Köszönettel fogadtatik.

12. Könyvkötő Hantz György számlája 16 ft 60 krról egyleti könyvek bekötéséért. — Kifizetni határozottat.

13. Dr. Málnay Ignácz ur az egylet részére cserében 40 db. oltoványt ajánlván fel. — A kért oltoványok kicserélése szivesen megengedettik.

14. Egyletünk részére a helyettes titkár által tett mogyoró, szamócza, kajsziaraczk-oltógaly és asztali szőlőfaj megrendelések — utólagosan jóváhagyatnak.

15. Ladányi Sándor tagtárs által f. é. márcz. 30-diki választmányi ülésben a titkári fizetés felemelésére czélzólag tett indítvány alapján kinevezett pénztárvizsgáló bizottság jelentését beadván, úgy találja, hogy a köztelki eddigi kiadások lényeges megszorításával, a kertészszemélyzet számának lejobb szállításával, s végül a tervbe vett munkálatok felhagyásával, az egylet folyó jövedelméből a titkári fizetés feljebb emelését az egylet eszközölheti; valamint az egyes tagoknál künn levő tőkék, — részvénydíj és alapítványi kamathátralékok szigorú felszedése után oly összeg jut rendelkezésére, mellyel egy alkalmas házat szerezhethet. — Választmány a köztelek részletes megvizsgálása, s arról teendő véleményadásra már régebben külön bizottságot nevezvén ki, jelen munkálatot azon bizottsághoz teszi át, s annak kihallgatása után terjesztendi a maga megállapodását közgyűlés elébe.

16. Bemutattatik az egyl. pénztári kimutatás f. é. jan.—márcz. hónapokról, valamint mult 1869-ik évről; az első szerint.

Bevétel, 1870 január hóra:

	frt.	kr.
áthozatal 869. decz. 31-ről 65 arany à 5 fr.	325	
Ehhez járul: készpénzben	410	49
Ladányi Sándor alap. kam. 869-re	5	25
Szilvási Béla alap. tőke törlesztésül urbéri-papirban	105	
gr. Kornis Victor al. kam. 870-re	6	
Szállásbér térítés titkár által	16	67
urbéri papírok csomagából kivételt 2 db. a 5000 ft.	10500	
Tisza Lászlótól 10500 frt. után 1 évi 6%-os kamat	630	
Lengyel Ádám rész. díj 870-re	5	
Ellekes István „ „ 86 ⁹ / ₁₀ -re	6	
Összeg	12009	41

Ebből kiadatott januárban:

köztelki kiadások	46	65
kertész legények fizetése decz.—jan.	73	
kertész fizetése jan. hóra	33	33
titkári illetmény decz. hóra	100	
Tisza Lászlónak kölcsön adatott 1 évre t. i.		

Melléklet az „Erdélyi Gazda“ 7-dik számához.

	frt	kr.
871 januárig urbéri papirban, névérték szerint	10500	
Áttétetett az urbéri papiroknak csomagába 1 db. urbéri papir 100 pfr. névért.	105	
pénztármaradvány átvitel febr. hóra 65 db. arany à 5 fr.	325	
kézpénz	826	43
Összeg	12009	41

Bevétel febr. hóban:

áthozatal január hóról 65 arany a 5 fr.	325	
kézpénzben	826	43
ehhez járul:		
országos segélypénz a nmlgu földm. m. k. miniszteriumtól	800	
Szállásbér előleg térítés a titkártól	16	67
P. Horváth Kálmán új alapító tagtól al. kam. 870-re	5	
Filep Sámuel új részv. tagtól r. díj 870-re	5	
F. évi januári szelvényekért	416	23
65. db. arany beváltása után a 5 frt. 75 kr.	373	75
Folly és Hutflesz urak ellenszámlája szerint eladatott a választmány 153—1868 sz. határozata nyomán 280 fr. n. ért. nemz. kölcsön-papir	197	6
67 1/2 szelvényért	67	50
Összeg	264	56

levonva ebből 1/2%-t provisiót 34 krt	264	22
Nemzeti kölcsön papirokból bevett összeggel vásároltatott 300 fr. n. ért. urb. papir, mely valóságos értékben tesz	315	
Lukács Ferencz r. díj 870-re	5	
Bíró Lajos 861—64-re r. díj	20	
Összesen	3372	30

Ebből kiadatott:

Kertészfizetés febr.—márcz.	66	66
Kertészlegényeknek febr.	44	
Titkári illetmény januárra	100	
Feuerstein könyvkötőnek az alapszabályok befűzéseért	45	
Lyceum nyomdájának alapszabályok nyomtatás kiadatott készletből 65 arany a 5 ft	325	
Az aranyok eladásából bevett egész összeg betéttetett a takarékpénztárba	373	75
Folly és Hutflesz uraktól vásárolt 300 f. pp. név. ért. urb. papirért	228	70
Múlt évi zárlati differentia	6	
áttétetett urb. papiroknak csomagába, alaptőke javára	315	
Pénztármaradvány, átvitel kézpénzben	1845	86
Összeg	3372	30

Bevétel márcziusban:

áthozatal fébr. hóról	1845	86
Nagy Sándor r. díj 870-re	5	
Fosztó Ferencz r. díj 870—71	10	
Szentgyörgyi Lajos „ 870	5	
Szállásbér térítés titkár által	16	67
Velics Károly a. kam. 870-re	6	

	frt	kr.
Uj alapító tag Lészai Ferencz al. tőke törlesztés 1 db. urb. papir.	105	
Halmágyi Sándor r. díj 869	5	
Ugyan ő, mint új alapító 870 al. k.	5	
Összeg	2003	53

Ebből kiadás:

Stein Jánosnak lapok és folyóiratokért	86	70
Nik Ferencz vaskereskedőnek	26	77
Titkári illetmény fébr. hóra	100	
Pénztárnoki pecsétért Geispergnek	5	
Áttétel az urb. papiroknak csomagába 1 db.	105	
Pénztármaradvány átvitel april hóra	1680	6
Összeg	2003	53

Pénztári zárszámadás 1869-ről.

Bévetel

I. Áthozatal 1868. decz. 31-ről

a) alaptőke öszletben 58277 ft 75 kr. leütve ezen összegből a pénztári készletben foglalt 14 db. arany a 5 ft=70 fr; és kézpénz 4 ft 75 krt, összesen 74 ft 75 krt. lesz	58203
b) pénztári készlet 65 arany à 5 fr.	325
kézpénz	238
Összesen	58766

II. 1869-dik évi bevétel ezen összeghez:

1. Alaptőkéhez urbéri papiroknak	315
2. Rendes részvények után	1804
alapítványi kamatokból	940
urb. papírszelvény jövedelme	832
kölcsönre adott tőke kamataiból	745
3. Közteleknek egész évi jövedelme	1085
4. Az „Erd. Gazda“ pénztárából id. kölcsön	200
5. Titkártól szállásbérelőleg visszafizetés	16
6. Tompa Károly egyl. ügyvédől perköltség-térítés	70
Összeg	64777

Kiadás 1869-ben.

1. Magány alap. kötvények csomagából kiadatott 1 kötlevel	105
2. Tárlati költségekre fedezetül	351
3. Nyomda, könyvkötési és folyóiratok rovatára fedezet	87
4. Hivatalnokok fizetésére	1545
5. Postaköltség	98
6. Közteleknek a) személyzetnek 853 ft 96 kr. } b) napszámok, s egyéb kiadás 1822 „ 52 „ }	2676
7. Perköltség	70
8. Kölcsön visszafizetés	
b) Huszár Sándor urnak 300 ft. } „Erd. Gazda“ pénztárának 200 „ }	500
9. 1. részv. tagnak kétszer fizetett r. díj visszatérítése	23
10. Titkárnak szállásbér előleg	100
11. Átvitel 1870-re;	

frt. kr.

a) alaptőke öszletben	58487 ft 75 kr.)	
levonva ebből az arany és készpénzt	74 „ 75 „	
	58413 ft	
b) Tompa ur deposituma	70 ft 15 kr.)	59218 58
c) Aranykészletben 65 db. a 5 ft	325 „	
d) készpénzben	410 ft 43 kr.)	
	Összeg	64777 38

Az erd. gazd. egyleti vagyon kimutatása.

Tartozik: Alaptőke.

1869. márcz. 10-én kiadatott if. Beteg Sándor kötvénye		105
decz. 31-én átvitel 1870-re:		
a) fekvő birtokban	8181 ft 50 kr.	
leütve ennek passivumát	500 frt marad	7681 50
b) kölcsönre adott tőke		11430
c) urbéri papirok készletben		
α) áthozva	17587 ft 50 kr.)	17902 50
β) 869-be begyűlt	315 „	
d) nemzeti kölcs. papirokban		294
e) alap. magány kötvényekben		21105
f) aranyban 14 db. a 5 fr.		70
g) készpénzben		4 75
	Összeg	58592 75

Gépszerző szakosztály alapja.

1869. decz. 31-én átvitel 1870-re		1579 7
Tárlati díjalap:		
1869. jan. 25 k.-fehérvári pénzverdének érmek árában		351 90
„ decz. 31-én átvitel 1870-re 40 arany a 5 f.		200
Gazdasági versenydíjalap:		
1869. jan. 1-én átvitel 1870-re		31 17

Követel:

alaptőke:

1869. jan. 1-én áthozatal 868-ról		58277 75
„ márcz. 10-én ifj. Beteg Sándor fizetett al. tőkét urb. papirban n. ért.		105
„ apr. 24-én Korbuly Bogdán		105
„ maj. 16-án Paget János		105
	Összeg	58592 75

Gépszerző szakosztály

1869. jan. 1-én áthozatal 1868-ról 1459 ft 7 kr.)		1579 7
„ fébr. 6-án Tisza Lászlótól kamat		
„ 867—68-ra	120 „	
Tárlati díjalap:		
869. jan. 1. áthozatal 40 arany a 5 ft 200 fr.		551 90
„ decz. 31. pénztárból fedezetül 351 „ 90 kr.)		
Gazdasági versenydíjalap:		
1869. jan. 1-én áthozatal 868-ról a kisegítő pénztárba kamatoztatva	29 ft 66 kr.)	31 16
egész évi kamat	1 „ 50 „	

Tudomásul vétetvén, azok átvizsgálására, s közgyűlés elébe terjesztendő jelentés készítésre Galgóczi Károly, Filep István és Velics Károly tagok neveztetnek ki.

17. Jegyzőkönyv hitelesítésre, — Páll Sándor és Kócsi Károly tagok kéretnek fel.

Rendkívüli választmányi ülés márcz. 30. 1870.

V.

1) Elnök ur előadja, hogy az évi rendes közgyűlés idejének, az alapszabályok értelmében, a gyűlés napját megelőzőleg három héttel leendő meghatározása és kihirdetése végett szükségesnek látta rendkívüli gyűlést egybehívni, s ennek nyomán fölkéri a választmányt, hogy a közgyűlés napjának kitűzéséről s vele kapcsolatban az ezen alkalomra benyújtandó egyleti pénztári kimutatás átvizsgálása végett egy bizottság kinevezéséről intézkedjék.

A közgyűlés napja f. év april 27-kére tűzetik ki, s ez a gyűlés főbb tárgyainak: a titkár választás és igazgató választmány újraszervezése kijelölésével a hazai hírlapokban közhírré tételni határoztatik, pénztár vizsgáló bizottságkép Galgóczi Károly, Velics Károly és Filep István tagok neveztetnek ki.

2) Egyleti tag Ladányi Sándor följejtván, hogy gazdasági, ipari és kereskedelmi viszonyaink részint bekövetkezett, részint bekövetkezendő fejlődésével egyletünk hatásköre és működési tere mind nagyobb és elágazóbb lesz, s a hozzákötött várakozások naponta növekedni fognak. Ez igények kielégítésében főszerep — az egyes szakosztályok mellett — az igazgató választmányának s főleg a titkárnak jut. Ha fontos teendőinek teljesen megfelelni képes és kész titkárt óhajtunk, s őt érdekeinknek állandólag kívánjuk megnyerni: magasabb díjazásról kell gondoskodnunk. Indítványozza, hogy a választmány fogadja el és ajánlja a közgyűlés figyelmébe azon javaslatát, mikép a titkárságra kihirdetett csőd nyujtassék meg; a titkári fizetés emeltessék fel, s a pénztárban netán így támadt hiányt igyekezzék az egylet részint a tagsági díjhátrálékok szigorú behajtása, részint a köztelki kiadások megszorítása által fedezni.

Választmány érzi, hogy az egyleti érdekek előmozdítása a titkár személyével szoros kapcsolatban van, s meg van győződve, hogy minél fontosabb egy szolgálmány megszerzése, annál nagyobb díjjal jár; (véleménye szerint azonban a pénztár jelen állása alig engedi meg az indítvány közelebről fogatosítását), mégis mielőtt az ügyről véglegesen nyilatkoznék, Berde Áron, Ladányi Sándor, Nagy Ferencz és Velics Károly személyökben bizottságot nevez ki, mely az egyleti vagyon állásáról tudomást szerezve, az indítványozott tárgyról a jövő választmányi ülésre nyujtson be véleményt.

3) Szentgyörgyi József tagtárs indítványozza, hogy miután az egyesületnek a titkári szállás és saját ülésezési helyének állandósítása végett nagy szüksége van egy házra, s mivel jelenleg a viszonyok kedvezők annak vételére: kéressék fel a közgyűlés, hogy egy alkalmas ház megszerzéséről intézkedjék.

Az indítvány benső összefüggésbe lévén az egyleti vagyon-állással, a felől véleményadásra szintén a megelőző pontban kijelölt bizottság utasittatik, s e bizottsághoz az indítványozó tagtárs csatlakozni felhivatott.

Farkas A.

h. titkár.

Levelezés.

Szászváros april 1-én 1870.

Borzületünk az ismét megkezdett vasútépítkezések folytán kezd kedvezőbb lenni. 1869-diki új ászokbor — mivel itt szokásban van, az ujbort először a szőlőnedv megindulása s másodszer a fürtök virágzása előtt lehuzni — akónként 6 ft. 50 kron, az egyszer lehuzott 7 ft. — 7 ft. 50 kron kel; míg az ó bort, mely a múlt évit sokkal felülmulja, nem méltányolják érdem szerint s akójáért nem igen adnak 10—12 frtot. Mivel azonban az ujbort a szükségletet mennyiségileg fedezni nem fogja, végre fel kell karoltatni a réginék.

Pata, 1870 april 7.

Az „Erdélyi Gazda“ czélja: a gazdasági tapasztalatok közlése s czélszerű utasítások által a kevésbé tapasztalt gazdákat világosítani és azokra ösztönzőleg hatni; ezért azok közleményei, kik az elmélet és gyakorlat terén több ismerettel bírnak: legyenek tanúságosak, követésre méltók és oly világosan előadottak, hogy azokat senki félre ne érthesse*).

Márczius elején, egy pár napot kivéve, havas, esős, zordon, fagyos és szeles idők jártak; a bárányokat és malaczkokat nem lehetett künn tartani, még ha napfényes napok voltak is, mert a szél metsző hideg volt; ez az utakat s szántókat a fentebb eső helyeken kiszikkasztotta, úgy, hogy 28-án már szántáshoz foghattunk; a föld jól számlik, mire az előzmények után alig lehetett számítani. Az ősztetések, a koraiak és a későbbiek is szépen viritnak környékünkön. A tavaszi vetés mégis sokáig el fog tartani; széna nem lévén, fűvön kell tartani a jármos marhát is, a fű pedig nehezen zöldül; egyáltalában széna nélkül vagyunk. Aprilis eleje is mind hideg, szeles, száraz; egy néhány éjjel a víz az edényben 1 ujjnyi vastagságra fagyott; a fű oly kicsiny, hogy a juhoknak sincs még mit enniök a mezőn, mi a gazdának nagy baj; a széna is hiányozván: a bárányok pusztulnak éhen.

Seres István.

Kolozsvár, 1870. ápr. 13.

(A 4-dik felolvasás) Ápril 3-án tartott meg. Ezúttal rövidek lehetünk:

— Finály Henrik „egy gazdag római vendégsége“ mire soraink világot látnak, egész terjedelmében benné lesz a „Kol. Közl.“ legközelebbi számaiban; olvasóinkat oda utasítjuk.

— Szász Gerő ref. lelkész humoros költeménye „a hamelai csoda“ nagy tettszést aratott. „A hamelai polgármester veszélytjósító álmot lát; tanácsot gyűjt; elhatározzák: fogyverkezzenek, készüljenek; csak egy varga szóllal ellene, de ezt letorkolják, s rövid uton kimeneszítik. Javában foly a készülődés, mikor megérkezik a veszélyes ellenség: sok, sok, végtelen sok egér! . . . hiában küzd a hamelai polgárság; nincs menekvés! nyakukba veszik a világot, kiköltözik az egész város. Mikor egy nagy folyamhoz érkeznének: találkoznak egy ifjuval; ez megtudja a bajt; igéri hogy segít, s megalkusznak 1 millio forintban. Most jön a csoda: az ifju aranybillentjűs tüveg fuvolát vesz elő, s a mint fujni kezdi: tánczolva körül gyülekezik valamennyi egér csak volt Hamelában, még a sánták sem maradtak otthon; vezet, vezet s . . . valamennyit bevezeti a Rajnába; a polgárság kaczag, nevet,

*) T. levelézünk megbocsát, hogy levelének elejét, melyben a kolozsmegyei levelézével nem a dolog lényege, hanem egyes szavak miként értelmezése felett vitázik: lapunk szűk tero miatt kénytelenek voltunk mellőzni.
Szerk.

örjöngő kaczagással örvend rajta, de: a millio frt. jutalmat megtagadja.—Telik, mulik az idő; évek mennek, évek jönnek; rég elfeledte már minden ember az egereket. Egyszer a vénebbek éppen templomban ülnek, mikor az utczákon szokatlan gyermek-zsivaj keletkezik: egy varázs-sipos öreg ember csalogatja maga köré, ki a városból Hamela rózsás arczu gyermekserégét. Viszi, viszi épen a pokol kapujáig, az ördögöknek váltságul; a mint az öreg ördög kinéz a pokol kapuján, elszörnyed! elüzi őket onnan: „nem tudod-e, hogy ártatlan gyermekeken nincs az ördögöknek semmi hatalma?! Az árva gyermekserég ismeretlen tájakon bolyong, bujdosik merre isten vezéri.

„— Sokat türtek, szenvedtek, eléhezve-fázva . . .

Oh, ezerszer jaj annak, a ki árva, árva!

— Uttalanul bolyongtak . . . S évek után, végre:

Az almási barlangon kijöttek — Erdélybe. —

. . . S itt vége van dalomnak; a többit, tudjátok . . . —

E vándorló gyermekek — az erdélyi szászok! —“

Szabó Sámuel „a gázvilágításról“ beszélt. Értekezésének közérdekűbb első részét, mely a világító anyagok történetét pillantja át, az „Erd. gazd.“ közelebről közölni fogja.

Végül Sámi László intézett néhány zárszót. a közönséghez. Azon reményt fejez ki, hogy a felolvasások csak szünetelnek, de nem szünek meg s azon óhaját: vajha válnék a felolvasások látogatása közönségünk közt divatszükséggé, a miveltség ismertető jelévé! . . .

A minthogy előttünk is fekszik már a meghívó, mely így hangzik:

A Kolozsvári Iparos Egylet folyó év aprilis 18-án délután 3 1/2 órakor a honvéd menház javára a városi redoute teremben tudományos felolvasást rendez. Értekezni fog: Sámi László, tanár „A munkás osztályról“ Dr. Császár Károly, tanár „A gépekről“ Belépti jegyek 50 kr. díjért válthatók a felolvasást megelőző két napon az egylet helyiségében és a felolvasás napján a pénztárnál. Bémenet a karzatra 20 kr.

Köszönet a multért; hasonló szép sikert a jövőnek!

—ó.

Lapszemle.

Már régebben hallottuk hírét a roppant károknak, melyeket az orsz. gazd-egylet budai szőlő- és gyümölcsfa-iskolája a mult télen szenvedett; most a „Borászati Füzetek“ III. száma a sajnos veszteséget ekként írja le:

Kevés ember élt át telet, mely az időjárás szélsőségeiben annyira bővelkedett volna, mint az idejé téli, melynek végét még ma sem értük, habár ma márczius 22-két írjuk; ma reggel még 6 foknyi hidegünk volt.

Néhány csekélyebb éjeli fagyokat kivéve, kinyult az őszi idő egész január majdnem közepe tájáig hetes esőzések kíséretében, melyek Buda lapályosabb területeit majdnem álló posványnyá alakították át. Ugy látszott, mintha az ég csatornái, melyek már évek óta elrekedve voltak, most egyszerre megnyitáltak volna, kipótlándók mind azon esőhiányt, melynek már évek óta sem fohász, sem ima, sem processiók - menetek véget nem vethettek.

El kell ismernünk, hogy a kiaszott földnek már nagy szüksége volt az ily tartós esőkre; a fáknak nagyobbserű s mélyebben gyökerező vegetatioja már országszerte ugyszólván a kivészés örvényén, melynek csakis ily rendkívüli tartós esőzések szab-

hattak határt, de el kell ismernünk azt is, hogy a lapályos vidékek e rendkívüli vízőzönnek temérdek kárát vallották.

Mellőzzük itt azon nagyszerű károk felemlítését, melyeket folyóink kiáradása lapályaink terjedt vidékein okoztak, s csak azok szóba hozatalára akarunk szorítkozni, melyek a borászt közvetve sujtják.

Ha valaha, hát most bizonyult be annak igazsága. 1-ör, hogy a szőlő nem lapályba való; és 2-or, hogy a szegénység nagy átok.

Ha Schanis Ferenczet, ki 1833-ban az országos Magy. Gazd. Egyesület budai szőlőiskolájabeli fajgyűjteményének alapját megvetette, az uristen szintannyi földi javakkal megáldotta volna, mint fáradhatlan szakbuzgalommal a szőlőfajok meggyűjtésére, akkor nem lett volna a derék gyűjtő, ki csekély vagyonát e nemes és hazafias, de tetemes költségekkel járó szenvedélyébe belelőtte, kénytelen arra, hogy egy másik buzgó hazánkfia, Mayerffy Xav. Ferencz ajánlatát elfogadja, melylyel neki a jelenlegi gyűjteményes szőlőiskola telkét ingyen átengedé, miszerint már nagyon felszaporodott szőlőgyűjteményét elültethesse. — De fájdalom, az ingyenben megszerzett telek a Lágymányos lapályában fekszik!

Pár ezer forinttal zsebében bizonyosan dombos helyet választott volna ki Schamis Ferencz kedveltjeinek. — De hiába, mivel az érdem nem mindig duzzadt erszénnyel jár, el kellett fogadni azt, a mi került.

Alapítója halálával átment a jeles gyűjtemény az orsz. Magy. Gazd. Egylet kezébe előnyeivel szint úgy, mint hátrányai-
val; s nyilván meg is fog mindkettejük birtokában maradni mindaddig, míg kedvezőbb constellációk arra nem nyujtandanak alkalmat, hogy a nemzet e kincsét biztosabb s tulajdonkép szőlőnek való expositioba áthelyezhesse.

S miután a constellációk e szerencséje az országos szőlőiskolára eddig még nem virradt s a teknyőszerű mélyedés, melyet a Lágymányos elfoglal, még azon viz özönével is megtellett, mely a körülfekvő hegyekről összefolyt: feneketlen, minden közeledést megtiltó sárban töltötte el az országos szőlőiskola a telet mindaddig, míg utóbb január közepe táján az egyszerre keletkezett szibériai hideg a posványnak véget nem vetett.

De ebben sem volt köszönet.

A szőlőnek több fajai nagy hideget bírnak kiállani kár nélkül, de nem akkor, ha fájok hónapokig vízben áll s avval megtellett. A hideg, mely csak pár nap 5—6 fokkal inscenirozta uralmát, rögtön szokatlan mérveket öltött magára, s febr. 9-én tetőpontját érte el — minus 16 és $\frac{1}{2}$ R. fokban; nem csoda tehát, ha a orsz. szőlőiskolának fája ily körülmények alatt annak megkárosítását nagyobb mértékben érezte, mint bárhol másutt az országban.

De megis érezte azt.

Midőn ismét a hőjti szelek a jégvidnek s egyszersmind a feneketlen posványnak is véget vetettek; midőn valahára a szőlőiskolát elsüllyedés veszedelme nélkül ismét megjárni lehetett; siralmas volt a látvány, mely csak pusztitást mutatott.

Csak igen kevés faj volt képes az elemek szokatlan csapásait kiállani.

Iszabellák, a fehér Chasselas és a többi asztali fajokból csak azok, melyek igen-igen vékony vesszőkkel bírtak, valának képesek épségben megmaradni; de minden körülmények közt nemes, edzett természetet tanusítottak: a rajnai rizling, a traminai, zöld sylváni, oportó, nagy- és kishurgundi; a furmint csak

a Gellérthegy emeltebb expositiójában és még ennél is magasabb állóhelyeken a kadarka, mézes fehér és még több más honos fajták, mint vörös dinka, bálint stb.

Igaz ugyan, hogy az elemek szélsőséges behatásainak ilyenemű példái a ritkaságok közé tartoznak, de azért mégis nagyban megérdemlik a figyelmet, hogy a kiültetendő fajok megválasztásában azok edzettségét is tekintetbe vegyük, és hogy az ország arról gondoskodjék, hogy egy elsőrangú bortermő ország központi szőlő-pepineriája örökké a Lágymányos lágy mélyedésében meg ne hagyassék — Hisz pár éve csak, hogy többszomszédságában a nádas-tó kiszáradt, melyen a városi vadászközönség vadkacsáit lőtte, mely kiszáradt ugyan jelenleg, de a mely ismét helyre fog állani, ha egy pár nedves évjárat, a hegyek vizeit ismét a Lágymányosban meggyűjtendi.

Egyveleg.

* Mai könyomatunk 4-dik ábrája azon ludtollból készült szemző-eszköz, melyről közelebbi számunk 55-ik lapja bővebben szól.

* T. levelezőinket felkérjük: sziveskedjenek vidékük terményeinek állásáról lapunkat mentől előbb értesíteni, hogy mai számunk 68. l. 4. jegyzőkönyvi pontja értelmében felhasználhassuk.

* A k. monostori gazd. tanintézetnél a félelvi vizsgák f. hó 6-kán a szám-, 7-kén a természettanból tartattak meg, melyek — mivel az első év kizárólag a gyakorlatra van szánva, — rendkívüliek voltak ugyan, mégis szép eredményt mutattak fel.

* Gyász hír. April 13-kára viradólag Erdély egyik közbecsülésben álló derék gazdája, Szilvási Miklós, rövid rosszullet, után Hadréven kimult. Béke poraira!

* A kolozsvári hidkapu lapunk megjelenésekor éppen a kapu boltozatig van leszedve; $2\frac{1}{2}$ hét alatt szedték ennyire.

* A külmagyar-utczát már évek óta hasztalan kísérlik fával szegélyezni; ott áll ugyan kinyomtatva a művelt közönség pártfogása és a 10 frt büntetés, de azért a külvárosba lejáró művelt (?) közönség, a nyomorgó törzsek nagy részét csupa mulatságból megfaragta, kicsavarta, sőt többől ki is vágta. A közelebbi napokban igen szép, többnyire vadgesztenye fiatalokkal pótolták ki a hiányokat és — ültetés utáni reggel már az új s régi törzsek nagyobb része rakva volt ujonnan hasított mély sebekkel. Illő, hogy ezt az otromba vadságot nyilvánosan megrovjuk!

* Az „Erdészeti Lapok“ közelebbi III füzetében igen érdekes cikk jelent meg „Erdély erdeinek állapotáról“. Ismertetni fogjuk.

* A honvéd-menház és egy felsőbb leánytanoda javára, Kolozsvárt tartott négy felolvasásból jövedelem volt: 449 frt 40 kr. Kiadás: 60 frt 36 kr. A honvéd menház javára felküldöttünk Pestre kerekszámban 195 frtot. A felsőbb leány-tanoda alapjára a kolozsvári takarékpénztárba tettünk: 195 frtot. Ez alkalommal kedves kötelességünknek érezzük szives köszönetünket nyilvánítani Himmelstein Mór urnak, ki a jótékony cél iránti tekintetből a redoute-termet minden díj nélkül hazafias készséggel átengedte; és Stein János urnak, ki a szükséges nyomtatványokat fele árban állíttatta ki. A felolvasók nevében: Sámi László, Szász Domokos, K. Papp Miklós

* A küüllő megyei gazd. egyesület f. é. ápril 28 — 30-án tartja meg tavaszi kiállítását Dicső-Szent-Mártonban; melyre a gazdaközönség figyelmét felhívja.

* Földmives-iskola nyílt meg f. hó 11-én Beszterczén két évi tanfolyammal. A tanítást elméleti és gyakorlati téren két, külföldről nyert tanár fogja vezetni német nyelven. A tandíj évenként 12 ft. A tanoncoknak legalább 15 évesnek s egy rendezett népiskolát végzettnek kell lenni.

* Az „erdélyi kereskedelmi és hitelbank“ formalmi kimutatása, 1870. jan. 20-tól, márczius 31-ig.

Bevétel:

	200,000 ft.	kr.
2500 részv. után 40% befizetés 80 frtal	200,000	
Késedelmi kamatokért	112	94
Részv. bélyegdíjakért	435	96
Váltó üzlet; viszleszámitolt és idegen váltók	41715	65
Eladott értékpapírok, ezüst, arany- pénzek stb. után	24609	07
Zálogkölcson üzlet; kiváltott zálogokért	500	—
Kamatok és illetékek váltókra	4051	43
„ ért. papir előlegek után	228	74
Takarékpénztári betétek	26007	34
Hitelbirtokosok folyó számláira	7592	57
Visszatérített költs. és jutalékok	131	04
	305384	74

Kiadás:

Alapítási költség	3880	60
Berendezési és felszerelési költs.	3225	72
Vásárlása, arany, ezüstnek, értékpapíroknak stb.	29117	51
Váltó üzlet; leszámított váltók	164595	65
Zálogkölcson üzlet; előlegek ért papírok és egyéb tárgyakra	18109	—
Jutalékok, alkusz díjak, posta, távirtda és kamatok	858	95
Viszszafizetett tak. pénztári betétek	6312	—
Hitelbirtokosok folyó számláin.	58219	42
Tiszti fizetések	1802	05
Házbér	135	23
Pénztári készlet	19128	61
	305384	74

M.-Vásárhely, 1870 ápril 1-én.

Az erdélyi kereskedelmi és hitelbank igazgatósága.

B. Kemény Gejza, Szász Róbert,
elnök. titkár.

(Sz. H.)

* Hogy a hadsereg számára szükséges lovak vásárlását ezentúl ne egyes vállalkozók, hanem állandó állami lóvásárlási bizottságok teljesítsék, aziránt alkudozások folynak a keresk. m. k. miniszt. és közös hadügyminiszt. között.

* Különös módja a pityóka mivelésnek. Ha a pityóka 3—4 hétre jól megerősödött, némelyek a főszár mellékhajtásait letördelik, megkarczolják, s csak néhány hajtást hagynak meg. Ily módon a gumó sokkal nagyobb lesz, mert mint állítják — az eső a szárba megy, s hatást gyakorol a gumókra.

* Kik japáni selyem-hernyó tojást ohajtának kapni, felhivatnak, hogy evégett személyesen, vagy írásban jelentkezzenek a földm. ipar- és keresked. m. k. miniszterimnál. (G. L.)

* A rozsféreg elpusztítására mint biztos

szert, a hangyákat ajánlják. A magtárba ugyanis hol a rozsféreg tanyázik, egy hangyabolyt kell bocsátni, melynek lakosai azonnal neki esnek a férgeknek, s ezek ellenségeiktől félve, elhagyják a magtárt. Tett kísérlet bizonyítja, hogy így egy magtár két nap alatt megtisztult a férgektől.

(K. H.)

* Olyan aratógépet talált fel Marsh amerikai illionis-állambeli gépész, mely két ember segélyével a kévéket összekötözve rakja le. Canisius volt észak amerikai osztrák-consul f. é. jan. 4-kéről e tárgyban következőleg ír: „a múlt évi aratási idény alatt volt alkalmam meggyőződni arról, hogy ezen gép minden várakozásnak megfelel, a többi gépeket a versenytérről rövid időn leszoritandja, s azon gépeket, melyek a kévéket köztelenül rakják le, a régiségek raktárába fogja juttatni.“ Canisius igéri, hogy a jövő aratási idényre egy ily géppel személyesen jövend el M.-Óvárra. — A Marsh-féle aratógépről a jelentés a m.-óvári gazd. egylettel közöltetvén: ez helyeslőleg nyilatkozott felőle s elhatározta, hogy a gépet egyenesen megrendeli.

Időjárás.

Április hó délkeleti szél lengése mellett a légsulymérő majd nem rendes állásával, borult, enyhe idővel kezdődött. 1-én délkeleti széllel borult: 4 és fél R. foknyi meleg. 2-án szinte borult, estvére kelve valamint estve is délkeleti széllel kevés eső esett, mely miután a szél éjszakra fordult, havazásá változott. 3-án reggel éjszaki szél mellett borongó, délben borult, estve derült. 4-én reggel és estve borult, déltájt borongó, szép napfényvel, éjjel az ég tisztán kiderült, mire a hőmérő 5-én reggel éjszaki széllel: 2 foknyi hideget jelzett, délben borult, estve az ég ismét felderült, és a légmérséklet 6-án hajnalban: 2 és fél R. foknyi hideget mutatott, az egész nap derült vala, melyen át hűvös, erős éjszaki szél fújt. 7-én derült, szép tavaszi nap, a légmérséklet déltájt: 10 R. fokra átmelegedett. 8-án borongó, meleg tavaszi idő. 9-én reggel derült, délután borongó meleg idő. 10-én az éjszaki szél délire változván, reggel tiszta derült, délután borongó: 15 és fél R. foknyi meleg idő. 11-én délnyugati széllel borongó, reggel: 5 R. foknyi meleg, délután $\frac{3}{4}$ órakor éjszaknyugoti széllel jó félóráig tartó záporosó, melyben egyes jégszemek is észleltettek 12-én reggel borult, délkeleti széllel kevés eső permetezett, déltájt az eső jobban megeredt, mely több óráig tartott. 13-dikára viradólág egész éjjel s aztán naphosszat erős tavaszi eső; 14-én reggel vékony hórétteg fedte a tájat; délfelé a nap kipillant, borult.

A tuluralgó szélirány é hó első felében az éjszaki vala, mely 4-szer éjszaknyugatra, 3-szor délre és délkeletre változott.

A légsulymérő állása 0 fok hőmérsékre szállítva 1—6-ig emelkedett: 322.65 — 328.10 par. von. 6—8-ig csökkent: 322.41 par. von. 9—12-ig 2 vonallal fellebb emelkedett.

— A szélső határokon olyan természeti tünetmények mutatkoznak, minőkre a legöregebb emberek sem emlékeznek. Márczius végén tíz napig folytonosan havazott durva északi szél kíséretében. A közlekedés fenakadt, 400 ember dolgozik a hó eltávolításán. A takarmánynak annyira szűkében vannak, hogy az emberek szalmazsákjaikat ürítik ki. (K. K.)

Piaczi árak.

Heti vásár Kolozsvárt apr. 7 és 11-én 1870

Tiszta buza (nagy vékával) 2 ft. 60—80 kr; elegendes 1 ft. 50—60 kr; rozs 1 ft. 10—20 kr; árpa nem volt; zab

75 kr; törökbuza 1 ft; pityóka 50 kr; 1 font turó 32—36 kr; szalonna 32—40 kr; egy tyuk 40—50 kr; 1 hizott lud 1 ft. 50 kr; 1 pár réce 1 ft. 20 kr; 1 véka petrezselyem 2 ft; 1 koszoru hagyma 15—20 kr; 1 véka murok 1 ft. 20 kr; épületfa nagyon kevés; tűzifa kis szekér 4—6 ft; 1 mázsa széna 1 ft. 60 kr; 2 ft; szalma mázsája 50—60 kr. Az idő kedvező, tiszta, a vásár meglehetősen népes volt.

Marosvásárhelyt 1870 martius 31-diki hetivásáron jegyzett árak az első rovatba vannak jegyezve; az április 7-ki országos vásár árai a második rovatba jegyezték. Az első gyenge, az országos vásár nagyon népes volt; szép idő és sok nép, a sok rossz út után. Kis vékával:

Tiszta buza kevés van 1 ft. 70 kr. 1 ft. 70 kr. Elegy buza 1 ft. 10 1 ft. 10 kr. Rozs, sok mind a két versen 80 — 75 kr. Törökbuza 52 — 57 kr. Árpa sok 70 — 60 kr. Alakor 32 — 36 kr. Zab, nagyon kelendő 50 — 55 kr. Lenmag 1 ft. 20 — 1 ft. 20 kr. Kendermag 1 ft. Fuszujka kelendő, a tisztított drágább, közönséges 50 — 60 kr. Egy pár idei csirke 24 kr. Egy fekete bárány 2 ft. — 1 ft. 80 kr. Egy fekete bárány bőr 1 ft. 40 kr. — 1 ft. 20 kr. Egy véka pityóka 20 — 16 kr. Egy pár közönséges jármás ökör 185 ft. az ősves eladás lévén a barom vásár alatt 2730, enynyi cézudula kelt el; egy pár három éves csikó 250 ft. Egy pár szép oroszhegyi faj 4 éves székely paripa, hámos 300 ft. Egy pár 1 éves ökör borju 70 ft. Egy tehén 4 hetes borjuval 75 ft. Egy éves sertés 8 ft. Egy szál metszett lécz 6 kr. Egy szál csiki deszka 40 kr. Egy véka oltatlan méz, nagyon drága 80 kr. Egy ezer téglá 16 ft. Egy napszám, háromszori étel és pálinkával 45 kr. Egy szekér selyei szén 8 ft. Egy szekér tűzifa 4 ft. Egy szekér jó széna 10 ft. Büdösköven jártatott (talán kénsavval készített) szesznek foka 8 kr.

Sz. S.

Piaczi árak 1870-ik év első negyedében.

B. Szolnokmegye alparéthi járás.

Tiszta buza (kis vékával) 1 ft. 80 kr; kétszeres 1 ft. 40 kr; rozs 1 ft; árpa 80 kr; zab 55 kr; törökbuza 80 kr; fuszujka 80 kr; 1 ló 140 ft; ökör 120 ft; tehén 80 ft; bival 100 ft; juh 8 ft; sertés 25 ft; 1 tenyeres napszám élelem nélkül 40 kr; igásmunka napszám 2 ft. — Miután az 1869-ki őszen a folytonos esőzés az őszi vetést elkésleltette, azok jelenben a jövőre gyenge reménnyel kecsegtetnek.

B. Szolnokmegye kaczói járás.

Tiszta buza 1 ft. 60 kr; kétszeres 1 ft. 20 kr; rozs 1 ft; zab 50 kr; törökbuza 75 kr; fuszujka 60 kr; lencse, borsó, haricska nem természetnek. 1 ló 60 ft; ökör 140 ft; tehén 50 ft; juh 8 ft; sertés 8 ft; kézimunka napszám (közép árban) 25 kr; igás napszám 60 kr.

B. Szolnokmegye szurduki járás.

Tiszta buza 2 ft; kétszeres 1 ft. 25 kr; rozs 1 ft. 5 kr; árpa 80 kr; zab 50 kr; törökbuza 95 kr; borsó 2 ft; lencse 2 ft. 40 kr; paszuly 1 ft; 1 db ló 100 ft; ökör párja 240 ft; 1 tehén 65 ft; bival 90 ft; juh 5 ft; sertés 20 ft; kézimunka napszám (közép árban) 35 kr; igás 1 ft. 30 kr. A korai őszi vetések közepes állásnak, a hol nem voltak vízzel borítva; a későiek, valamint a víz által ellepettek nagyon foltosak, ritkák.

B. Szolnokmegye bethleni járás.

Tiszta buza (nagy vékával) 2 ft; elegyes 1 ft. 40 kr; rozs 1 ft; árpa 1 ft; zab 65 kr; haricska 80 kr; törökbuza 70 kr;

borsó 1 ft; lencse 60 kr; paszuly 60 kr; bükköny 1 ft. 20 kr; pityóka 60 kr; kendermag 1 ft. 60 kr; 1 köből tűzifa 10 ft; épület lágyfa folyó öle 35 ft; a keménynek 60 ft; 1 ló 100 ft; ökör 120 ft; tehén 80 ft; bival 90 ft; juh 10 ft; sertés 14 ft; kecske 7 ft; bárány 3 ft; gidó 1 ft. 60 kr; 1 lud 80 kr; tyuk 35 kr; csirke 20 kr; pulyka 1 ft. 40 kr; malacz 1 ft. 20 kr. — A tisztabuza a martiusi fagy és szelek miatt $\frac{1}{6}$ részben kiveszett. A rozs közepes; az árpa igen gyenge kézi munkanapszám (közép árban) 35 kr; az igás 1 ft. 20 kr.

Nyílt posta.

32) A gazd. tanint. erdélyi hallgatóságának, Keszthely. Jövő számunkban.

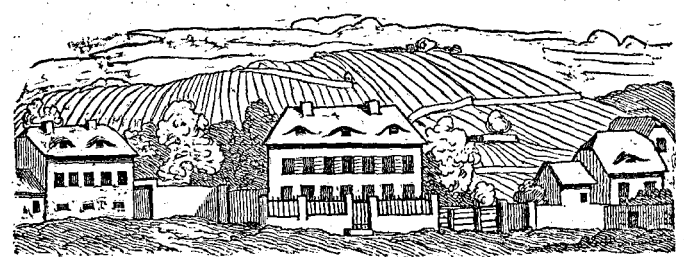
TARTALOM: Borászati közlemények VI. (Vége).—Még egyszer a phylloxera.—Kérelem a gyümölcsfát ültetőkhöz.—Gazdasági gépek.—Takarék disznó-hizlalo (rajzzal).—Társalgó: Választmányi ülés ápril 4. és rendkiv. ülés márcz. 30.—Levelezés.—Lapszemle (a budai szőlőiskola kárai).—Egyveleg.—Időjárás.—Piaczi árak.—Nyílt posta.

Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.

HIRDETÉS.

(2)

(1—*)

Kötzschenbroda }
mellét (Lipese-Drez- }
dai vasút vonal) fekvő }

{ Zitzschenig hely- }
ségben a „Krapen- }
berg” nevű faiskola. }

Alulírtnak 1830. Lipésében alapított szőlő-, erdei fa-, és gyümölcs iskolája: élősövények számára,

Tavaszi ültetésre alkalmas

következő bokrait ajánlja:

Galagonya (Crataegus, Weissdorn)	Készlet
3 éves, egyszer átültetett . . .	2,500 Schock *)
2 „ a magiskolából . . .	500 „
1 „ „ „ . . .	20,060 „
Skót vadrózsa (Rosa rubiginosa, Sweetbriar, Zaurrose) levele jószagu, rendkívül gyors növéssü, nagyon tövises	
3 éves egyszer átültetett . . .	200 „
2 „ a magiskolából . . .	1,500 „
1 „ „ „ . . .	2,000 „
Fejér egerfa, (alnus incana, nordische Weisserle) kivált száraz helyekre, meredek oldalak, árokpártok megkötésére; gyorsan nő, gyökérindákat hajt.	
3 éves, egyszer átültetett . . .	600 „
1 „ a magiskolából . . .	2,000 „

Valamenynyi csemete fővény földben nőtt; szép gyökérzetű; jól foganszik; az árak rendkívül jutányosak.

A szőlőiskola jegyzékét bérmentetlen levelek-re, ingyen küldjük szét.

L. A. Neubert.

*) 1 Schock = 60 db.